

CRITERII CE CARACTERIZEAZĂ DIPLOMAȚIA LA NIVEL INTERNAȚIONAL ÎN MATERIE DE PROTECȚIE A MEDIULUI

Cristina ROBU, doctorandă, ULIM (ORCID: 0000-0002-8320-998X)

Recenzent: **Valentin ROȘCA**, doctor în drept, conferențiar universitar

CRITERIA THAT CHARACTERIZE DIPLOMACY AT THE INTERNATIONAL LEVEL IN THE MATTER OF ENVIRONMENTAL PROTECTION

The current stage of international environmental diplomacy knows a constant increase in the performance of institutions and organizations, concerned with controlling the impact produced by negative human activity on the environment. The concept of globalization is the key factor, which brings with it a series of major changes in political and economic terms but also in international relations as a process, moreover challenges in international diplomacy as an essential element, in the development of international disputes with the objective of sustainable development of the environment.

Keywords: contemporary diplomacy, globalization generation, environment, mechanisms, European Climate Pact, strategy, green diplomacy, decline.

Stadiul actual al diplomației internaționale a protecției mediului, cunoaște o creștere constantă a performanțelor instituțiilor și organizațiilor, care sunt preocupate de controlul impactului produs de activitatea negativă a omenirii asupra mediului. Conceptul globalizării reprezintă un factor cheie, care aduce cu sine o serie de schimbări majore în plan politico-economic dar și asupra relațiilor internaționale ca proces, până și provocări în diplomația internațională ca element esențial, în desfășurarea diferendelor internaționale având ca obiectiv dezvoltarea durabilă a mediului.

Cuvinte-cheie: Diplomația contemporană, globalizare, generație, mediu, mecanisme, Pactul Ecologic European, strategie, diplomație verde, declin.

În ultimele decenii creșterea importanței problemelor de mediu și a rezolvării acestora, își pun tot mai accentuat amprenta asupra activității diplomatice sub diverse aspecte inclusiv asupra metodelor tradiționale utilizate de diplomație.¹ Numărul și domeniul de aplicare al acordurilor internaționale de mediu au crescut rapid fapt datorat statelor care au recunoscut problema de mediu, și sau axat pe acțiuni concrete subliniind importanța esențială a diplomației.

Dezvoltarea diplomației a fost marcată de trei faze. Prima și cea mai lungă a fost perioada ambasadelor temporare proprii antichității și evului mediu. Faza a doua, cea a ambasadelor permanente în statele străine, conduse de guvern prin intermediul

1 Mircea Malița, Teoria și practica negocierilor, Ed. Politică, București, 1972, p. 67.

unui departament diplomatic central, a apărut la sfârșitul evului mediu și caracterizează epoca modernă și contemporană. Faza a treia, a congreselor și conferințelor diplomatice este produsul epocii moderne și este considerată ca cea mai proprie modalitate de înlăturare a stărilor de conflict politic și armat dintre state.²

Diplomația contemporană multilaterală se realizează tot mai mult prin intermediul organizațiilor internaționale și prin intermediul întâlnirilor la nivel înalt (a șefilor de stat și a șefilor de guvern). Organizațiile internaționale sunt rezultatul colaborării multilaterale a statelor în diverse domenii. Apariția acestor instituții a dus la apariția unor noi forme și metode de activitate diplomatică, definită în doctrina de drept internațional ca diplomație multilaterală.³

Primele reglementări în domeniul diplomației la nivel internațional în materie de protecție a mediului au avut un caracter sectorial, răspunzând unor probleme geografice ori având obiective precise. Convențiile internaționale „de primă generație” au fost adoptate pentru a lupta contra anumitor practici generatoare de poluare, pentru a proteja unele specii animale sau vegetale sau pentru a promova o protecție mai bună a mediului în regiuni geografice determinate. A urmat „generația a doua” de convenții, caracterizate printr-o abordare universalistă și multisectorială și menite să reglementeze probleme ecologice precum schimbările climatice, diversitatea biologică, protecția stratului de ozon ori deșertificarea. Miza acestor convenții este aceea de a gestiona o problemă de mediu în ansamblul său, fără fracționări, ținându-se seama de interdependența fenomenelor naturale și a acțiunilor umane aflate la originea degradărilor. Trebuie remarcat că tratatele aparținând celor două generații nu se exclud, ci, dimpotrivă, ele se completează reciproc, impunându-se totuși o coordonare la nivelul aplicării efective. În forma cea mai simplă, mediul presupune raporturile dintre om și mediul său înconjurător. Conceptul de „mediu” și „mediul înconjurător” stau la baza Ecologiei ca știință.⁴

Interdependența crescândă dintre state stimulată de revoluția științifică și tehnică, au creat un sistem de dependențe reciproce și, totodată, o intensificare a interacțiunilor între state de o amploare enormă. Impactul mediului internațional asupra diplomației a produs o adaptare a metodelor, mijloacelor și regulilor care o guvernează, oferind actului diplomatic o nouă calitate și relevanță. Renunțând la ceea ce normele cutumiare sau transformat în norme contractuale în raporturile dintre state. Răspunzând sfidărilor civilizației moderne, diplomația și-a lărgit orizontul de cuprindere și și-a diversificat activitățile tocmai pentru a sluji mai bine obiectivul său esențial de promovare a înțelegerii și colaborării între state.⁵ Diplomația este principalul

2 <https://administrare.info/rela%C8%9Bii-interna%C8%9Bionale/10731-evolu%C5%A3ia-istoric%C4%83-a-diploma%C5%A3iei>

3 Burian A. Introducere în practica diplomatică și procedura internațională. Ediția a II-a. Chișinău: Alma Mater, 2008, p.74.

4 Mircea Duțu prof. Univ, Drept Internațional al Mediului „București 2004, pag 3.

5 <https://administrare.info/domenii/rela%C8%9Bii-interna%C8%9Bionale/10710-caracteristicile-mediului-diplomatic-interna%C5%A3ional>

instrument al politicii externe, ce constă în atingerea obiectivelor și strategiilor largi ce ghidează interacțiunile statului cu restul lumii.⁶

Având în vedere rolul important al diplomației în soluționarea problemelor cu care se confruntă societatea contemporană, factorii de decizie au alocat mijloace suficiente pentru pregătirea temeinică a diplomaților, iar investiția făcută pentru instrucția unor oameni de elită în acest domeniu și-a arătat efectul.⁷ Diplomația dispune de cunoașterea mecanismelor de aducere la un acord comun al statelor, dar legitimitatea și competența de a contribui la procesul de democratizare la scară globală trebuie să aparțină organismelor internaționale.⁸

Pactul Ecologic European este noua strategie de creștere a Uniunii Europene — publicat de Comisia Europeană (COM) la 11 decembrie 2019, stabilește linia de orientare a diverselor politici europene pentru următorii 5 ani. Documentul este în conexiune cu o serie de inițiative legislative și non-legislative din domenii multiple, precum mediu, schimbări climatice, energie, industrie, transporturi, agricultură, digitalizare și sectorul financiar. Documentul reprezintă astfel o foaie de parcurs privind demersurile pe care Comisia Europeană le are în vedere în scopul facilitării atingerii obiectivului de neutralitate climatică. Tranziția spre acest obiectiv va genera oportunități importante, inclusiv din perspectiva potențialului pentru creștere economică, pentru noi modele de afaceri și noi piețe, pentru crearea de noi locuri de muncă și pentru dezvoltare tehnologică. Politicile orientate către viitor în domeniul cercetării, dezvoltării și inovării vor avea un rol esențial.⁹

Președinta Ursula von der Leyen a declarat:

*„Pactul ecologic european este noua noastră strategie de creștere, o creștere care oferă mai mult decât consumă. Acest pact arată cum să ne transformăm modul de viață și de muncă, de producție și de consum, astfel încât să trăim mai sănătos și să dezvoltăm capacitățile de inovare ale întreprinderilor noastre. Putem să participăm cu toții la tranziție și putem să beneficiem cu toții de oportunități. Vom ajuta economia noastră să devină un lider mondial, făcând prima mișcare și acționând rapid. Suntem hotărâți să reușim pentru binele acestei planete și al vieții care există aici, pentru binele patrimoniului natural al Europei, al biodiversității, al pădurilor și al mărilor noastre. Dacă arătăm restului lumii care este calea de urmat pentru a asigura durabilitatea și competitivitatea, putem convinge alte țări să ni se alăture.“*¹⁰

Având ca obiect de studiu factorii care degradează mediul natural și mediul artificial, prin activitățile umane sau ca rezultat al fenomenelor naturale, În doctrină se

6 <https://ro.wikipedia.org/wiki/Diploma%C8%99Bie>

7 Dumitru Mazilu, *Diplomația. Drept diplomatic și consular*, ediția a-III-a, editura LuminaLlex, București, 2008, p.56-57.

8 Petru Dumitriu, *The History and Evolution of the New or Restored Democracies Movement*, Discussion paper no. 11, The Fifth Internațional Conference of New or Restored Democracies, 10-12 September 2003, www.icnrd5-mongolia.mn

9 <https://www.mae.ro/node/55118>

10 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/ro/ip_19_6691

vorbește la nivel terminologic de „diplomație de mediu“ sau „diplomația verde“ ca modalitate specifică a statelor de a trata problemele din domeniul mediului.¹¹ Diplomația verde este expresia globalizării fenomenelor de mediu. Creșterea interdependențelor dintre economiile naționale ale statelor ca urmare a adâncirii continue a diviziunii internaționale a muncii progresele galopante ale evoluției tehnico-științifice au determinat obiectiv creșterea volumului valoric al schimburilor economice internaționale și diversificarea fără precedent a formelor specifice de realizare a acestora. Deloc întâmplător, marile realizări ale economiei mondiale au fost însoțite de diverse urmări negative cum ar fi: criza materiilor prime și a resurselor energetice, criza sistemului financiarmonetar, deteriorarea calității mediului înconjurător.¹²

„Diplomația verde“ nu se deosebește substanțial de diplomația generală. Ea respectă aceleași principii și folosește aceleași instrumente și metode de reprezentare și negociere. Ceea ce îi conferă o notă distinctă este complexitatea uneori incomparabilă a aparatului tehnico-științific necesar întinderea mare a suprafețelor aeriene, terestre sau acvatice luate în considerare, implicații materiale, financiare, apelarea la un volum crescut de reglementări juridice pentru prevenirea și soluționarea unor conflicte internaționale de mediu. Se poate aprecia că, după conflictele armate urmează conflictele de mediu din punct de vedere al complexității negocierilor pentru găsirea unor soluții reciproc avantajoase precum și în virtutea consecințelor unui eventual insucces al demersului diplomatic. De asemenea diplomația verde ca de altfel întreaga activitate diplomatică, trebuie să își concentreze eforturile pentru prevenirea conflictelor, deoarece de cele mai multe ori dauna de mediu este extrem de dificil de reparat sau chiar imposibil.¹³

Diplomația este produsul unei îndelungate evoluții istorice a omenirii, iar metodele activității diplomatice permanent s-au modificat în dependență de schimbarea conjuncturii politice internaționale, de specificul modului de gândire și de acțiune a factorilor de decizie implicați. Odată ajunși în starea de suprasolicitare a limitelor planetare, avem la îndemână numai două căi: fie declinul controlat, prin introducerea metodică a unor noi soluții, fie colapsul. În ultimii ani implicarea statelor și a organizațiilor internaționale a crescut substanțial, astfel tema declinului controlat este discutată foarte des în cadrul conferințelor internaționale, deoarece doar prin cooperare și prin amplificarea relațiilor internaționale se pot realiza acele instrumente juridice necesare protecției mediului.¹⁴

11 Corneliu Vătășescu, *Diplomația mediului*, Teză de doctorat, Universitatea din Craiova, Facultatea de Drept și Științe Administrative, Craiova, 2009, p. 19.

12 http://editura.edituralumen.ro/wp-content/uploads/2014/12/principii_preview-principii-si-metode-de-rezolvare-diplomatica.pdf

13 Dușu Mircea, *Tratat de dreptul mediului*, Ed. C.H.Beck, ed.a 3-a, București, 2007, p. 469.

14 Rodica Stănescu, *Politica de Mediu*, Institutul European din România, București, 2012, 8 p.